

Sammanfattning från Peter Juuls föreläsning

vid Svenska narkomanvårdsförbundets årsmöte i Landskrona 2005

”Vårdgaranti i Danmark”

Viste du?

....att det finns cirka 25.000 personer med ett behandlingskrävande narkotikamissbruk i Danmark

....att i Danmark uppfattas narkotikamissbruk som ett sammansatt problem, som kräver samarbete över gränserna och mellan olika sektorer. Insatsen mot narkotikamissbruk är därför både en uppgift för lokala och centrala myndigheter både vad det gäller förebyggande, behandlande och kontrollerande insatser.

Föreläsning av Peter Juul . Kontorschef på socialministeriet i Köpenhamn.

Varför vårdgaranti?

En stor grupp narkotikamissbrukare i Danmark har fått vänta länge på att få vård och behandling. Flera som önskat behandling har antingen tappat motivationen eller dött av en överdos.

I november 2001 påbörjade regeringen en massiv insats för att förbättra levnadsvillkoren för samhällets svagaste, samt effektivisera insatserna. Underlaget för regeringens insats blev offentliggjord i handlingsplanen ”Det gemensamma ansvar” i Mars 2002. Avsikten med handlingsplanen var att formulera ett antal målsättningar för hur villkoren för de svagaste grupperna skulle kunna förbättras.

Med stor enighet i folketinget beslöts den 1 januari 2003 om en garanti för social behandling för narkotikamissbrukare över 18 år. Även en lagändring gjordes i ”lagen om social service”. I samband med regeringens insats, tillsattes ett råd, som skulle agera språkrör för de svagaste grupperna i samhället. Rådet består av en grupp människor med en rad olika erfarenheter.

Rådets uppgifter är:

Att se över de sociala insatserna för de svagaste grupperna

Att lägga föreslag till förbättrade insatser för dessa grupper

Att lägga förslag på hur det civila samhället kan involveras ytterligare i socialt arbete

Att utarbeta en årlig rapport om situationen för de svagaste grupperna

Tanken var att rådet skulle vara en kritisk dialogpartner till primärkommunerna och amterna som båda ska vara ”motspiller” och ”medspiller”.

Då regeringen gick ut med ändringen i lagen om social service om vårdgaranti tyckte rådet om idén men dom hade några tillägg.

Peter Juul uttryckte tydligt, att det var ingen idé att lova vårdgaranti till alla om man inte kan hålla det för då faller konceptet, då är det bättre att i stället göra en förbättring av missbruksvården. Under de sista 10 åren har man förbättrat och utökat missbruksvården i Danmark berättar Peter Juul och först efter dessa 10 år var det möjligt med vårdgaranti.

Organisationen

Den offentliga förvaltningen består av en statlig och en kommunal administration.

Statsförvaltningen omfattar båda centrala och olika lokala förvaltningar. Den kommunala förvaltningen består av amtskommunerna och primärkommunerna. Amtskommunerna är inte primärkommunernas överordnade. Primärkommunerna och amtskommunerna har olika arbetsuppgifter och ansvarsområden.

Insatserna på narkotikaområdet i Danmark kännetecknas av att själva behandlings insatsen är amtslig ansvar, medan de övriga sociala insatserna är ett kommunalt ansvar.

Lagen om social service

Serviceagen reglerar sociala erbjudande såsom rådgivning, generella service- bistånd, boendeformer, behandling, omsorg och vård mm.

Den införda ”vårdgaranti”, betyder att man som narkotikamissbrukare kan kräva behandling, när man önskar det.

Enligt serviceagens § 85 är det amtskommunens ansvar att det finns olika erbjudande om behandling för narkotikamissbrukare. Amtskommunen har 14 dagar på sig att ta sitt beslut om vilken behandling som skulle kunna vara lämplig för en viss person. Beslutet fattas utifrån en utredning som socialsekreterare och klienten har gjort tillsammans.

Under de 14 dagar som amtskommunen behandlar ärendet, erbjudas klienten råd och vägledning av socialsekreteraren för att inte tappa motivation. Samtidigt påbörjas en handlingsplan för tiden efter avslutad behandling gällande utbildning, boende, skuldsanering osv.

Behandlingen

När amtskommunen har tagit sitt beslut om behandling har klienten rätt att välja behandling antingen ett offentligt eller ett godkänt privat behandlingserbjudande av motsvarande karaktär. Anledningen till denna bestämmelse är om klienten tex har sin familj i Jylland och amtskommunen har hänvisat denne till ett behandlingshem på Själland, ska det vara möjligt för klienten att komma närmare sitt nätverk om han vill detta. Rätten till självbestämmande kan tas bort om det anses att klientens psyke talar emot det, dvs det anses att klienten inte kan ta egna beslut.

Behandlings erbjudandet kan antingen vara dygns behandling (behandlingshem) eller dagtidsbehandling (samtalskontakt, mellanvårdsbehandling osv.)

Där finns ingen begränsning för hur många gånge du kan få eller påbörja behandling, för som Peter Juul säger, om man går ut med att man bara har 3 försök är det kanske den 4:e gången som lyckas.

Efter avslutad behandling

Efter avslutad behandling har en narkotikamissbrukare behov av mycket stöd för att kunde försörja sig själv, komma igång på arbetsmarknaden, komma i gång med utbildning, eller i olika former av sysselsättningar.

Detta stöd ges av primärkommunen, amtet och kommunen ska därför i efterbehandlingsfasen koordinera sina insatser så att amtets behandlingsmässiga erbjudande lugnt ersätts av primärkommunen sociala erbjudande.

Vad hände

Innan man införde vårdgarantin, gick man ut och frågade olika kommuner, om de trodde att man skulle upptäcka en ny grupp missbrukare, kommunerna svarade ja, Peter själv hade den tro att det bara skulle vara dom ”gamle kända missbrukarna” som skulle komma, men kommunerna hade rätt. Med införandet av vårdgarantin offentliggjorde sig en helt okänt grupp missbrukare. Gruppen bestod främst av 20 till 30 åringar som innan garantin inte tyckte att det var någon idé att söka behandling, eftersom den visste att det var långa väntetider. Detta gjorde att det kom till att kosta mer och krävde flera behandlingsinsatser än man hade trott. Peter Juul påpekade att detta måste man vara uppmärksam på om det ska införas i Sverige.

Samtidigt som man upptäckte en ny grupp missbrukare såg man också att denna grupp var mer intresserad av dag erbjudande, dvs. den kunde bo hemma och gå i behandling. Denna behandlingsform är avsevärt billigare än dygnbehandling poängterade Peter Juul.

De unga

Ansvar för missbruksbehandling för unga under 18 år står primärkommunen för och de omfattas inte §85 om vårdgaranti.

Orsaken här till, påpekar Peter Juul, är att unga narkotikamissbrukare har oftast en rad personliga och sociala problem. Missbruket är därför ett symptom på problemen eller ett utav flera parallella problem hos den unge.

Insatsen ska därför ha fokus på många olika sociala problem och inte bara på missbruket. Därför, säger Peter Juul vidare, behöver unga narkotikamissbrukare en annan hjälp, än de äldre missbrukare som har ett långvarigt missbruksförlopp bakom sig och ofta har utvecklad ett annat missbruksmönster.

De med dubbeldiagnos

Denna grupp har hamnat mellan stolarna i Danmark, de har blivit skickade mellan olika myndigheter. Man har inte varit eniga om vem som skulle ta huvudansvaret. Men nu är det bestämt att huvudansvaret ska ligga på psykiatrin

Fängelse

Som det ser ut nu har man inte vårdgaranti om man sitter i fängelse. men en framtidsvision är att dessa också ska få rätten till vårdgaranti. Detta ligger som förslag och kommer säkert att träda i kraft 2006.

Vårdgaranti för alkoholmissbrukare

Från den 1 juli 2005 infördes en vårdgaranti för alkoholmissbrukare. Till detta är avsatt 25 miljoner för 2005 och 30 miljoner för 2006 och 2007.

Faror

En fara som Peter Juul nämnde med vårdgarantien, är att då behovet av behandlingplatser tillgodoses kvantitativt finns risk för att kvaliteten försämras. Detta uppmärksammade rådet för socialt utsatta och föreslog att det skulle göras en uppföljning av hur kvaliteten av erbjudanden utvecklade sig

Idag håller socialministeriet ett öga på amtskommunernas behandlingserbjudande samt att de håller 14 dagars gränsen. Detta gör de med hjälp ifrån amtsrådet. Därutöver ska amtskommunerna en gång om året skriva en rapport om de behandlingserbjudande som finns i amtet. Denna finns tillgänglig på internet i en kvalitetsbank.

Tine Bishop

Om där är något ni undra över kan ni antingen ringa eller maila mig, så ska jag göra mitt bästa för att svara. Jag har inte kunna hitta hur mycket vårdgarantin har kostat sen den infördes.

Men om ni går in på internet på

EMCDDA rapporten ska ni kunna hitta det, enligt en kvinna på Socialstyrelsen i Danmark.

Jag vill passa på att säga tak för ett härligt, spännande och roligt årsmöte.

Hoppas vi ses igen ha en härlig sommar

Tine Bishop/ Mail tine.bishop@centrum.goteborg.se

Tele. Cityenheten 031 365 7458

Häktet 031 752 9485